

թեան կերպը: Մենք կը կարծենք որ կայսրը յիշած ըլլայ այս ղէպը՝ որ հաւանօրէն մին է այն պատճառներէն որով ինք, Խօջայ Սարհաղի՝ Արքունեաց մէջ ունեցած բարեկամներուն և գործակատարներուն խնդրանքին վրայ, իսկոյն հրամայեց մեզի համար հասպ—իշ—հոքրում մը և ուզեց որ մասնաւորապէս Սարհաղի անունը յիշուի անոր մէջ, ինչպէս նաեւ ամէն բերվանեաներու մէջ զոր աւելի ուշ ստացանք, հրամայելով որ ապահովութեան անցազիր տրուի իրեն և Նուէրին ու անոր ընկերակցող Անգլիացի պարոններուն ի նպաստ:

գ. Բացարձակապէս հարկաւոր է զրկել այնպիսի մէկը որ կատարեալ կերպով գիտնայ պարսկերէն լեզուն ու քաջ ըմբռնէ մեր գործերը և այլ ամէն ինչ որ մեզի կըրնայ ձեռնտու ըլլալ. ու մեզի ծանօթ չէ ո՛ր և է անձ մը այնպէս օժտուած այս երկու յատկութիւններով՝ ինչպէս Խօջայ Սարհաղ: Ինք ուրիմն ամենայարմար անձն է նուիրակութեան համար:

դ. Եթէ զինք զրկենք իբր սոսկ վեքիլ և ստորադաս բոլոր Անգլիացի Պարոններուն, իրաւամբ պիտի ենթադրուի որ կայսրը, այդ պարագային, զինք աւելի յարգէ քան թէ միւսները. ինչ որ նախատինք պիտի ըլլայ մեր ազգին: Բայց այժմ հաւանօրէն այդ բանը պիտի չպատահի, որովհետեւ ինք յանձնախումբին մաս կը կազմէ և երկրորդ է իբր բանակցող. ու իր շահն ալ կը պահանջէ որ առ հասարակ ամենուն համար Արքունիքէն ընդունի շնորհ ու մեծարանք »:

Արձանագիր մատեանը, 1714 Յունիս 5 թուականով, հետեւեալ յիշատակութիւնն ալ կ'ընէ.

« Գարձեալ՝ միաձայն հաւանութեամբ որոշուեցաւ որ Խօջայ Սարհաղ, որ Արքունեաց մէջ իր ունեցած վարկով ու ազդեցութեամբ արդէն մեզի համար ստացաւ Հասպ—իշ—հոքրումը և այլ օգտակար հրամանագիրներ, զրկուի իբր նուիրակ և աջակցի միւսներուն՝ կայսեր Ֆարմանը ձեռք բերելու համար, և թէ ինք բազմի Խորհուրդին մէջ ու քուէարկէ երեք Անգլիացի

Պարոններուն հետ: Մենք կը սահմանենք ու կ'անուանենք Միսղըր ճօհն Սըրման՝ առաջին, Խոջայ Սարհաղ՝ երկրորդ և Միսղըր ճօհն Բրաղ՝ երրորդ անգամ սոյն բանակցութեան, և թէ՛ երեքը միասին խորհրդակցին ամէն առիթներու մէջ և ըստ այնմ համաձայն գործեն: Եւ որպէս զի իրենց չպակսի բաւականաչափ օգնութիւն և չունենան ո՛ր և է իրաւացի պատճառ իրենց գործանութեանց կամ ծախքերուն յետամնաց հաշիւներ բռնելու, մենք կ'անուանենք Միսղըր Էտուարտ Ստիվընսըն քարտուղար, համարակալ բանակցութեան և արձանագրող ժողովի վիճարանութեան: Այսպէս, Խոջայ Սարհաղ սոյն բանակցութեան իբր երկրորդ անգամ ընտրուելով, անոր հետ համաձայնութեամբ՝ կնքուեցան հետեւեալ պայմանները.

Առաջին. Եթէ Մոնղոլ տիրապետութեան ներքեւ, Ընկերութեան ցարդ վայելած առանձնաշնորհութիւնները վերահաստատուին նոր Ֆիրմանաւորին մէջ, եթէ ինք յաջողի՝ մեր ուզածին չափ՝ մեր սահմաններն ընդարձակել ղէպ ի հարաւ մինչեւ Քիտտըրբուրի մօտերը. և եթէ տեղոյս (կալկաթայի) հանդիպակաց կողմը՝ Հովրահ գետին եզերքն ալ մեզ շնորհուի. նմանապէս եթէ ամէն ջանք ընէ՝ մեզի իբր շնորհ՝ ընդունելու Մագուլիթամի մօտ Տիւս կղզին, զոր Մատրասի Խորհուրդը կը փափաքի որ շնորհուի իրեն նախագահութեան. այն առեւն իր վարձքը պիտի ըլլայ յիսունհազորս հազար բուրի: Ընդհակառակն ոչ ինչ պիտի ընդունի՝ եթէ չյաջողի այս կէտերուս մէջ:

Երկրորդ. Եթէ ինք ջանայ մեր ազգին համար ձեռք բերել Սուրաղի մէջ առեւտրական տուրքէ արտօնման առանձնաշնորհութիւնը, այս ծառայութեան փոխարէն՝ պիտի ընդունի յիսուն հազար բուրի եւս. իսկ եթէ չյաջողի, պիտի մերժուի իրեն սոյն վարձատրութիւնը: Այսուհանդերձ ինք պէտք է ջանայ այդ նաւահանգստին մէջ մեր վճարած տուրքը նուազեցնել մինչեւ 2¹/₂ առ հարիւր »:

1715ին, այս ամենակարեւոր, եթէ ոչ